

Gezeefd uit de TEX-NL discussie-lijst

abstract

Dit is het vierde deel uit een serie die in 1993 door Philippe Vanoverbeke in de MAPS is gestart. Philippe maakte een selectie van berichten uit de TEX-NL lijst. Een aantal oplossingen, hints en gouden tips over onderwerpen waarvan je weleens denkt: „hoe zat dat ook alweer?” In de MAPS van voorjaar 1997 stond deel 3. Voor deze aflevering is een aantal berichten gezeefd uit TEX-NL van maart 1997 tot maart 1998.

Deze informatie is, samen met nog veel meer van dergelijke waardevolle berichten uit TEX-NL, ook na te lezen op FGBBS in het berichtengebied FGBBS.ARCHIVE.

De vragen zijn door velen gesteld. Voor een aantal van de meest ingewikkelde problemen was de oplossing het gemakkelijkst: overstappen op CONTEXT. Deze berichten zijn hier niet opgenomen, want de probleemstelling is vaak te moeilijk voor de gemiddelde lezer en de oplossing is zo simpel dat iedereen er op kan komen . . .

Tenzij anders is vermeld, zijn de onderstaande antwoorden van Piet van Oostrum. Omdat het wat bewerkelijk is om sommige trucs over te tikken, staat dit artikel ook op FGBBS.

keywords

TEX-NL, Oostrum, Registered, Guru, tips, hints, hack, bug

Regelnummers

Kan iemand mij helpen aan de naam van de .sty file (L^AT_EX2.09) welke aan kantlijn van broodtekst een lijnnummer geeft van bijvoorbeeld om de 5 regels?

Gebruik:

```
tex-archive/macros/latex209/contrib/misc/altinline.sty
```

Gebruik `subfile.sty` voor het afdrukken van verbatimfiles met regelnummers.

Bij L^AT_EX2e: `lineno.sty`

Robin Fairbairns (rf@cl.cam.ac.uk) voegt toe:

There are two packages that do this. Neither is entirely satisfactory, since line-numbering isn't really a typesetting sort of thing, and T_EX doesn't provide any direct hooks for it. Both packages are on CTAN.

```
macros/latex/contrib/supported/lineno/
```

(readme, .sty and .tex)

```
macros/latex/contrib/supported/numline/
```

(.sty, with a .tex tagged on after `\endinput`)

Lijn langs paragraaf

Ik wil graag een lijntje naast een belangrijke paragraaf in de marge zetten. Het lukt me niet met een combinatie van `\rule` en `\marginpar`, althans niet zonder handmatig de lengte van paragrafen te gaan zitten meten — en daarmee wordt het er trouwens ook niet echt mooier op. Is er een manier om de lengte van de paragraaf waar de `\marginpar` in staat aan de `\rule` mee te geven?

Als de paragraaf (alinea) zeker op één pagina blijft zou je een

```
\begin{tabular}{p{textwidth}}|}
```

kunnen gebruiken. Als de alinea gebroken kan worden helpt het meten niet. Je kunt dan beter iets als een van de changebar pakketten nemen.

Nieuwe papiermaatbug?

De config.ps file is conform het recept zoals Piet van Oostrum reeds aangaf, en toch krijg ik nog de melding Got a new papersize. Zou dit nu echt een bug zijn?

Die melding had uit de programma source verwijderd moeten worden. DVIPS maakt een omschakeling naar A4 (omdat dat in de file config.ps staat), en meldt dat. Heel hinderlijk. Het wordt naar de standaard output geschreven. Als je je postscript file opgeeft met -o is het geen probleem, denk ik. Anders kun je met een binaire editor (of EMACS) de dvips.exe wijzigen en de „G” van „Got a new papersize” veranderen in een zero byte. Maak voor alle zekerheid een backup kopie. Waarschijnlijk staat de tekst er twee keer in.

Overfull?

I am just writing up my thesis and I have slight problems with the fancyhdr package. When I use it I always get an error saying

```
Overfull \vbox (2.49998pt too high) has occurred while \output is active[]
```

Hartmut Schirmer (hsc@techfak.uni-kiel.de) *schrijft*:

```
\documentclass[12pt,a4paper]{report}
\addtolength{\headheight}{2.5pt}
```

This should give you enough room in the header.

Walvisvaarders

Probleem: bij $\overset{AB}{\rightharpoonup}$ staat de harpoen naar mijn smaak te ver boven AB (en AB zakt iets onder de lijn).

Johan Wevers gaf de volgende oplossing aan:

Als je wilt dat AB niet zakt kun je het eens met \mathop proberen:

```
\mathop{AB}\limits^{\rightharpoonup}
```

Als dit nog niet goed is kun je natuurlijk altijd nog met \kern e.d. gaan spelen, zie de definitie van L^AT_EX of b.v. \AA voor de details. Dan kun je het precies zo regelen als je wilt.

Verbatimomgeving

Waarom werkt het volgende niet?

```
\newenvironment{code}
{\begin{scriptsize}
\begin{verbatim}}
{\end{verbatim}
\end{scriptsize}}
```

Op deze manier kan het wel:

```
\usepackage{verbatim}
\newenvironment{code}
{\scriptsize\verbatim}
{\endverbatim}
```

Dus:

- ▣ `\usepackage{verbatim}` gebruiken
- ▣ `\verbatim` en `\endverbatim` gebruiken i.p.v. `\startttypen` en `\end{verbatim}`
- ▣ Geen andere `\begin` en `\end`'s erin nesten.
- ▣ Achter de `\end{code}` moet je op dezelfde regel niets meer zetten, want dat wordt weggegooid (met waarschuwing). Het spul is nl. met de verkeerde catcodes ingelezen en daar is verder niks meer aan te doen.

De implementatie in het `verbatim` package stopt niet bij de letterlijke tekst `\end{verbatim}`, maar bij een `\end{x}` waarbij `x` de laatste omgeving is die geopend was voordat het `\verbatim` commando uitgevoerd werd. Voorzover je tenminste over het uitvoeren van commando's mag spreken in L^AT_EX.

PS, dit is fout:

```
\newenvironment{code}
  {\begin{scriptsize}\verbatim}
  {\endverbatim\end{scriptsize}}
```

maar dit is goed:

```
\begin{verbatim}
\begin{code}
\begin{example}
xxxx
\end{example}
\end{code}
\end{verbatim}
```

waarbij natuurlijk de `\begin{example}` en `\end{example}` ook afgedrukt worden. De code van `verbatim` uit het `verbatim` package scant de input tot een `\end` en constateert dan dat het argument erachter (`{example}` in dit geval) niet hetzelfde is als de `{code}` waarin de `verbatim` begonnen is (de `,current'` environment).

In het foute voorbeeld is de current environment `,scriptsize'` maar er wordt nooit een `\end{scriptsize}` gescand. Wel een `\end{code}` maar die matcht niet.

Als je daarentegen `\scriptsize` en `\endscriptsize` (als die zou bestaan) gebruikt dan wordt de current environment niet gezet, terwijl verder hetzelfde gebeurt, op een extra groep na.

Bram Heerink (bram@dutein3.et.tudelft.nl), de steller van de oorspronkelijke vraag, schreef:

Het probleem met de `verbatim` omgeving binnen een nieuwe omgeving heb ik als volgt opgelost. Met dank aan iedereen die zo snel e-mail ging sturen.

```
\usepackage{verbatim}
\newenvironment{code}
  {\scriptsize
\verbatim}
  {\endverbatim\normalsize}
```

Dit werkt goed.

Ik blijf nog even op de lijst meelesen, al vind ik het wel verschrikkelijk technisch. Ik dacht dat ik L^AT_EX toch wel goed begreep maar de mail die hier over de groep vliegt doet mij toch enigzins verbazen. Maar goed, ik wil L^AT_EX begrijpen dus ik blijf nog wel ...

Huge en small in alinea's

Herman Haverkort loste een probleempje bij me op, waarvan ik de oplossing aan eventuele belangstellenden niet wil onthouden.

Probleem: een laatste alinea van een boek-in-de-maak had een grotere regelafstand dan de andere alinea's op de pagina. Heel hinderlijk omdat ik niet begreep waarom dat zo was. Erg lelijk ook.

Nu was die pagina, de laatste van het boekje, oorspronkelijk net iets te krap om de informatie (korte gegevens van de verschillende auteurs) in kwijt te kunnen en daarom begon de pagina met `{\small` en eindigde hij met een `}`.

Ik had nooit gedacht dat het gevaar daarin zat!

Oplossing: voeg een `\par` in, of een lege regel voor de laatste `}` komt.

De meeste lezers hier zullen het allang hebben geweten, maar ik begrijp nu ook waarom ik soms teleurstellend lelijke regelafstanden kreeg bij het gebruik van `\huge` in een tekst.

Enfin, hier is Hermans uitleg die ik van hem per email kreeg.

`TEX` zet een alinea pas als die helemaal is ingelezen, en kijkt ook *dan* pas naar de regelafstand. Als je twee alinea's als volgt zet:

```
{\small Ja. \TeX zet een alinea pas als die helemaal is ingelezen,
en kijkt ook dan pas naar de regelafstand. Als je twee alinea's
als volgt zet:
```

```
Ja. \TeX zet een alinea pas als die helemaal is ingelezen, en
kijkt ook dan pas naar de regelafstand. Als je een alinea als
volgt zet:}
```

dan gebeurt er het volgende. `TEX` schakelt over naar kleine letters en kleine regelafstand. `TEX` leest de eerste alinea in, maakt daar een lange rij kleine letters van, komt een witregel tegen, en verdeelt de lange rij letters over een aantal regels met kleine regelafstand. Vervolgens leest `TEX` de tweede alinea in, maakt daar een lange rij kleine letters van, schakelt (door de accolade sluiten) weer terug naar normale letters en normale regelafstand, komt een witregel tegen, en verdeelt de lange rij (kleine) letters over een aantal regels met de inmiddels weer geldende *normale* regelafstand.

Oplossing: zet in dit soort gevallen altijd een `\par` voor de accolade sluiten (of een witregel). `TEX` verdeelt (vanwege de `\par`) de alinea dan over regels nog vóóordat hij weer terugschakelt naar normale regelafstand (vanwege de accolade).

Alleenstaande dames en kinderen

Een ander probleem loste ik (alweer met behulp van de lokale `TEX`-guru op door het rustiger aan te doen met mijn penalties.

Probleem was: de pagina's hadden een wisselend aantal regels en de onderste regel stond niet steeds even hoog. Kennelijk had `TEX`, in zijn moeite vooral geen weduwen en wezen te maken, gekozen om op moeilijke pagina's er eerder mee op te houden, soms veel eerder, soms iets eerder.

De oplossing bleek te zijn:

```
\widowpenalty=150 % weduwen: last line on newpage: NO
\clubpenalty =150 % wezen
```

Dat zijn volgens mij de gewone standaard-waarden. Ik had, ijverig hackend en tips overnemend uit o.a. Wynton Snow's *T_EX For The Beginner* (blz 319/320) de waarden gezet op:

```
\widowpenalty=10000 % last line on newpage: NO
```

```
\clubpenalty =10000
```

Ik was daarmee niet in slecht gezelschap, want deze waarden vind ik ook terug in `maps.cls` op mijn HD.

Het kan dus zo te zien onverstandig zijn om ijverig te spelen met zulke penalty-waarden. Terwijl het zo verleidelijk leuk is. „We willen geen wezen, dus verhogen we de penalty daarvoor naar 10.000, why not?”

Het ware leuk geweest als in zo'n *TEX for the Beginner* ook werd uitgelegd waarom je die waarden zou verhogen en waarom niet. Maar misschien kan iemand anders dat gaatje in de markt eens vullen.

Taco Hoekwater (taco.hoekwater@wkap.nl) *voegde hieraan toe:*

Een redelijke waarde voor `\widowpenalty` en `\clubpenalty` is afhankelijk van de lengte van je paragrafen en de hoeveelheid ‚vrije witruimte’ waar \TeX mee kan prutsen. In een wiskundig zwaar artikel (4–6 display formulas per pagina) kun je deze zonder bezwaar op 10000 zetten, maar voor 11 punts pagina's kale tekst schijnt rond de 2000 redelijk te werken.

Ik denk dat de bron van die 10000's in `maps.cls` dezelfde is als die van jou, en het is ook daar niet zo'n best idee.

Paragraaf recycling

Ik wil soms uitgebreide citaten invoegen: complete paragrafen of hoofdstukken uit andere documenten compleet met de originele paragraafnummering en verwijzingen. Totnutoe doe ik dat door de originele \LaTeX -code te nemen en alle verwijzingen en paragraafnummers met de hand te vervangen (dus bv. `\section*{Blabla}` wordt `\section*{3.2 Blabla}`) en deze code in het nieuwe document tussen te voegen.

Guy Geens (guy.geens@elis.rug.ac.be) *antwoordde:*

Met de hand de counters verzetten.

```
\newcounter{savechapter}
\newcounter{savesection}
\setcounter{savechapter}{\value{chapter}}
\setcounter{savesection}{\value{section}}
\setcounter{chapter}{3}
\setcounter{section}{1} % Merk op: het volgende \section commando
                        % telt er een bij op.
\section{Blah blah}
...
% En nu weer de normale tekst
\setcounter{chapter}{\value{savechapter}}
\setcounter{section}{\value{savesection}}
```

Ik zou wel aanraden om een ander font, of marge te gebruiken om duidelijk te maken wat er juist geciteerd wordt.

Lelijke vec

Als ik \vec{q}^4 intiep, komt de pijl van `vec` recht door de vier heen te staan. Ik (en iemand anders die mij erop wees) vind dat lelijk.

Hoort die pijl door de vier te gaan, en zo nee, weet er iemand wat ik fout doe?

Harald Lubbinge h.lubbinge@wb.utwente.nl *schreef:*

Je zou een `hspace` kunnen invoegen, dus als volgt:

```
\vec{q}\hspace*{1mm}^4
```

Taco Hoekwater (taco.hoekwater@wkap.nl) *voegde toe:*

Je zou dit kunnen doen:

```
$\vec{\,q}^4$
```

Dat is iets beter, maar nog steeds ouderwets. Kluwer gebruikt al jaren deze definitie:

```
\def\vec#1{\bf #1/}
```

dr. R. Rietman (rietman@natlab.research.philips.com) *reageerde:*

Eigenlijk hoor je helemaal geen vectoren tot de vierde macht te willen verheffen, (wat moet ik me daarbij voorstellen?) maar je kunt de 4 op een betere plaats krijgen met

```
$ \vec{q}{\,}^4 $
```

Een aantal wiskundige notaties, waaronder het pijltje om een vector aan te geven en ook de maffe N, Z, Q, R en C voor de getallichamen, zijn bedacht om met een krijtje op een schoolbord geschreven te worden. Verschillende fonts gaat daar niet zo gemakkelijk. Dat wil niet zeggen dat je diezelfde notaties ook in ge $\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ te manuscripten moet gebruiken.

Hanging initials

Does anybody know about a style file providing ‚hanging initials’ (The first letter of a section (or paragraph) being as big as to go over two or three lines. This package should take care of the width of the certain letter (not leave as much space for an I as for a W.

Jeroen Nijhof (nijhofjb@aston.ac.uk) *wist de weg naar de volgende pakketten:*

on CTAN:

```
ftp://ftp.dante.de/tex-archive
```

or

```
ftp://ftp.tex.ac.uk/tex-archive
```

or mirrors:

```
macros/latex/contrib/other/dropping/
```

Iemand anders stelde ongeveer dezelfde vraag:

Weet iemand of er een macro bestaat, die van het aangeboden argument (een woord) de eerste letter afhaalt, deze letter sterk vergroot afdruckt en de rest van het argument er vervolgens achter plaatst om daarna de rest van de zin af te drukken (zoals in sommige boeken gebeurt)?

Hans Hagen (pragma@pi.net) *antwoordde:*

De volgende macro heb ik ooit eens voor de gein gemaakt. Hij werkt heel redelijk en zal t.z.t. deel uitmaken van de $\text{CON}\text{T}_{\text{E}}\text{X}\text{T}$ fun stuff module (ik heb ook macros die b.v. de eerste regel een kleurtje kunnen geven).

```
\def\DroppedCaps#1#2#3#4#5#6#7% command font height
{\setbox0=\hbox hoffset voffset lines
{\font\temp=#2 at #3%
\temp#1{#7}\hskip#4}%
\setbox0=\hbox
{\lower#5\box0}%
\ht0=\ht\strutbox
```

```

\dp0=\dp\strutbox
\hangindent\wd0
\hangafter-#6\noindent\hskip-\wd0\vbox{\box0\nobreak}}

\DroppedCaps {\kleur[groen]} {cmbx12} {2.2\baselineskip} {2pt}
{\baselineskip} {2} Hello there are we once more hello there
are we once more hello there are we once more hello there are
we once more hello there are we once more hello there are we ...

\def\MyDroppedCaps%
  {\DroppedCaps
   {\kleur[groen]}
   {cmbx12}
   {2.2\baselineskip}
   {2pt}
   {\baselineskip}
   {2}}

\MyDroppedCaps Hello there etc etc etc etc etc etc etc etc
etc etc etc etc etc etc etc etc etc etc etc etc etc etc
etc etc etc etc etc etc etc etc etc etc etc etc etc etc
etc etc etc etc etc etc etc etc etc etc etc etc etc etc

```

(als er behoefte is aan dit soort gimmicks, dan kan ik er wel een stukje in de MAPS aan wijden.)

Titels afbreken

I have a title for a chapter is too long and I can't break it by `\` or `\linebreak`. Any suggestion?

```

\chapter[This title has no linebreaks and may be
abbreviated]{This is the very long title\and it has a
line break in it}

```

Hoe strekt men een baslijn?

How to use `\baselinestretch`? I use `\renewcommand{baselinestretch}{1.5}` in my dissertation to change line space for tables and sometime it works and sometime it doesn't.

This is basically the correct usage, but you must take care that a type size changing command is executed to get the desired effect. Also there must be a `\par` command explicitly or implicitly while the desired value is still valid. The `setpace` package has a number of environments that take care of these subtleties.

Stephen Eglen (stephene@cogs.susx.ac.uk) voegde hieraan toe:

I'd recommend looking at `setspace.sty` available from CTAN. It allows you to do things like:

```

\begin{spacing}{0.9}
\bibliographystyle{unsrt}
\bibliography{gen}
\end{spacing}

```

Van figures.sty naar graphics [dvips]

Sinds ik ben overgestapt van het figures pakket naar graphics (de variant met een x erin),

moet ik in al mijn docs bovenin [dvips] zetten als option voor de classfile. Is daar een makkelijker weg voor?

Het antwoord staat in de standaard-documentatie van graphic[xs], in grfguide.tex: zet een file graphics.cfg in je texinputs-pad met daarin \ExecuteOptions{dvips}

Dat is alles.

Grijze box zonder PostScript

Deze 3 regels geven errors.

```
\documentclass[emtex]{article}
\usepackage{graphicsx}
\usepackage{color}
\begin{document}
\definecolor{dark}{gray}{0.5} %niet gedefinieerd???
\colorbox{dark}{test} %werkt niet!!
\rotatebox{30}{gnu} % roteert niet!!!
\end{document}
```

Al deze 3 lijnen geven errors. Weet soms iemand hoe dit moet opgelost worden want volgens Leslie Lamport zijn boek zou het zo moeten gedaan worden!

Bert Kassies (kassies@nlr.nl) *hielp*:

Bij mij werkt dit wel. Ik doe bijna hetzelfde:

```
..
\usepackage{color,graphicx}
..
\definecolor{mygray}{gray}{.90}
..
\colorbox{mygray}{\begin{minipage}[t]{10cm}
mijn tekst
\end{minipage}}
```

De juiste drivers

Ik probeer, The L^AT_EX graphics Companion, pagina 42 lezend, te vergroten, verkleinen en reflecteren, maar het wil niet. De volgende source doet niets van dat al (de teksten zijn allemaal evengroot en niet gereflecteerd), weet iemand wat ik fout doe?

```
\documentclass{article}
\usepackage{graphicx}
\begin{document}
\scalebox{2}{groot}\l
normaal\l
\scalebox{.5}{klein}\l
\reflectbox{gespiegeld}
\end{document}
```

Erik Frambach (e.h.m.frambach@eco.rug.nl) *legde uit*:

Deze truiks zijn erg driver-afhankelijk, zie pp. 28–29. EMT_EX-drivers bv. kunnen vrijwel niets; DVIPS kan alles. Als je een ‚gewone‘ previewer gebruikt zie je inderdaad niks gebeuren, maar als je het in POSTSCRIPT print of met GHOSTSCRIPT bekijkt/print zie je het wel degelijk.

Portrait en landscape

Als ik GHOSTSCRIPT gebruik en mijn `\documentclass[landscape,dvips]{}` zo definieer, dan kan mijn printer niet landscape printen (zelfst als ik de printer handmatig op landscape mode zet!), en het ziet er niet landscape uit in de GHOSTSCRIPT viewer eveneens.

De tip van Siep Kroonenberg (n.s.kroonenberg@eco.rug.nl):

Probeer eens de `-t landscape` parameter voor DVIPS.

Betaalde T_EX

Waar is T_EX te koop?

Originele URL's:

- <http://www.tug.org/interest.html#vendors>
- <http://www.YandY.com/>: Y&Y Inc, selling TeX systems for Windows, also the makers of the Lucida families of PostScript fonts
- <http://www.pctex.com/>: Personal T_EX Inc, selling a package for MS-DOS and MS-WINDOWS users
- <http://idt.net/~kinch>: True T_EX is a TrueType based T_EX for MS-WINDOWS
- <http://www.micropress-inc.com/>: Visual T_EX, an (extended) T_EX for MS-WINDOWS

Taco Hoekwater legt uit:

vendor	font types	bitmap support	graphics
Y&Y	Type1 (+ pk)	TIFF, EPS, WMF	PS, TPIC, emlines
TrueT _E X	TTF + ATM + VF	Veel (1)	PS (2)
pcT _E X	TTF (+ ATM)	BMP, EPS, WMF	pictex
VT _E X	alles + VF	BMP, PCX, TIFF, GIF, JPG, TARGA	(2)

1. Ingebouwd zijn (vage formaten gewist): WMF, EMF, BMP, JPEG, PCX, TIFF, Targa, Photo CD, MCP, PBM, PGM, PPM, X Window Dump, G₃ FAX, GEM Bit, XPM, XBM, EPS previews (WMF, PICT en EPSI). Uitbreidbaar via DLL's, waarvan er ook een aantal bijgeleverd zijn, o.a. voor GIF.
2. Graphics via een subset van POSTSCRIPT die direct door de previewer wordt geïnterpreteerd.

Ze zijn denk ik alle vier goed, maar de uitstraling is wel anders. Y&Y richt zich vooral op professionals die veel met andermans bestanden werken of met PDF bezig zijn, TrueT_EX op andere professionals (kleine zelfstandigen of zo), pcT_EX heeft vooral een naam op te houden maar is eigenlijk een beetje achterhaald aan het worden, en VT_EX richt zich meer op privé-gebruikers die leuk willen kunnen werken (syntax highlight in de editor, wysiwyg equations, HTML output en meer van dat soort maffigheden).

Dikkere lijn in tabular

Is it possible to get a thicker `\hline` within a tabular environment?

Rainer Schoepf (schoepf@uni-mainz.de) tipt:

```
\setlength{\arrayrulewidth}{3mm}
```

Een andere oplossing kwam van Axel Reichert (reich@mpie-duesseldorf.mpg.de):

```
\usepackage{booktabs}
\toprule
```

```
\midrule
\bottomrule
```

© symbol[©]

Can anyone tell me how to put a *registered mark* symbol i.e. a superscript circled R?

Robin Fairbairns (rf@c1.cam.ac.uk) *antwoordt*:

```
\textregistered (with a sufficiently ,current' LATEX– needs 1995/12/01, I suspect): ©.
And in superscript: © \textsuperscript{\textregistered}
```

Maarten Gelderman (mgelderman@econ.vu.nl) *voegt toe*:

Misschien werkt `\textcircled{R}`?

Harald Lubbinge (h.lubbinge@wb.utwente.nl) *voegt toe*:

Met de package `amssymb`:

```
\circledR
```

Hans Hagen (pragma@pi.net) *voegt toe*:

% gejat van Knuth (zie `\copyright`, p356)

```
\def\omcirkeld#1%
  {\oalign{\hfil\raise0.07ex\hbox{\tfx#1}\hfil\cr\mathhexbox20D}}
\def\copyright%
  {\omcirkeld{C}}
\def\registered%
  {\omcirkeld{R}}
```

Hier is `\tfx` een kleiner corps met behoud van stijl, mogelijk in L^AT_EX iets als `\def\tfx{\small}`.

Wybo Dekker (wybo@servalv.hobby.nl) *sluit af met*:

Bedankt Hans, dat werkte prima. Alleen is `small` te groot en heb ik er superscript en sans serif van gemaakt: ©

```
\def\omcirkeld#1%
  {\raiselex\hbox{\oalign{\hfil\raise0.07ex\hbox{%
    {\textsf{\scriptsize#1}}}\hfil\cr\mathhexbox}}}}
\def\registered%
  {\omcirkeld{R}}
```

`\textcircled{R}` werkte ook wel (Maarten Gelderman) maar daar staat de R excentrisch. De `\circledR` van Harald Lubbinga heb ik niet geprobeerd omdat ik `amssymb` niet bij de hand had.

Dotloze

I don't understand how/why L^AT_EX knows the dimensions of a dotlessj in Palatino if the glyph isn't defined. It does, because I get a black rectangle of the correct size when I print or display the PostScript file. Also I can't find where the character shapes are defined in the system I'm using; all I can find are font metrics; but GHOSTVIEW must get the information from somewhere — or is it in the code itself?

Robin Fairbairns (rf@c1.cam.ac.uk) *schrijft*:

However, nothing *knows* the dimensions of a glyph that doesn't exist; there is only a dotted j in the `.afm` file for palatino. Frans' code (for a dotless **j**) produces something

that makes an informed guess, but fonts with strange shapes might not conform to his otherwise apparently sensible guessing strategy.

If you want an accented j, you really need a font that contains the composite glyphs (since otherwise you won't be able to hyphenate words containing the accented glyphs: this is a known and tedious restriction of the way T_EX does accents). Note that the L^AT_EX T_I encoding doesn't have any accented j characters in it, since none of the languages that it was designed to support employ it. There are no accented-j-characters in ISO-Latin-1, either (which isn't exactly surprising, given that T_I covers a wider range of languages than ISO-Latin-1 ...)

If you're after a maths symbol of some sort, you are of course out of luck, since no one has designed a Palatino maths font (maths fonts are pretty rare on the ground, after all).

Jörg Knappen (knappen@iphcip1.Physik.Uni-Mainz.DE) *voegt toe*:

Unfortunately, Alan Jeffrey (as the maintainer of fontinst) didn't want to include the dotless j into the fontinst distribution, despite the fact that it can be made available at least using DVIPS as driver (don't know about the commercial drivers, but it seems to me that Y&Y was hindering progress here).

Fortunately, Thierry Bouche made a distribution of the standard 35 font containing the dotless j glyph.

It is available under:

```
ftp://fourier.ujf-grenoble.fr/pub/contrib-tex/psfonts/g35nfss.tar.g
```

In Latin-3 you will find the j with circumflex for esperanto. Also a j with hachek is used in several transcriptional systems (and maybe in writing native languages of America).

T_EX (and L^AT_EX) are structured correctly, having a dotless j in their encodings and default fonts *from the beginning*. It was not a strange glyph (like perthousandzero) added later to the T_I encoding.

However, commercial fonts are wrong not providing a dotless j, and the default fontinst is wrong in not correcting this unfortunate fact of life.

Sophie Frisch (frisch@blah.math.tu-graz.ac.at) *reageert*:

From CTAN, get:

```
pub/tex/fonts/psfonts/tools/dotlessj.*
```

and do as the readme says to create dotlessj by chopping off j at the height of dotless i. Works for me (with plain T_EX that is — everything's more complicated with L^AT_EX of course).

David Carlisle (david@dcarlisle.demon.co.uk) *discussieert mee*:

Fontinst comes (or came) with a contributed prologue to make a dotless j, and fontinst always works out the metrics for a \j, even if it just makes a warning (on the reasonable assumption that the metrics may be made by taking those of j and changing the height to the height of a dotless i).

The reason it does not actually make the glyph by default is that that requires to use a POSTSCRIPT clip path to take out the dot.

This would make the vf files much less portable, the postscript inclusion \special is not standardised, and the afm metrics may not be being used on a POSTSCRIPT RIP. A type I engine such as ATM would not be able to cope with such arbitrary POSTSCRIPT code, nor would engines that are using the fonts in truetype form.

But you could do something like this:

```
\NeedsTeXFormat{LaTeX2e}
\ProvidesPackage{dotlessj}[1997/09/10 v0.01 dotless j package (DPC)]
```

```

\RequirePackage{color}
% delay everything as \j and friends get defined by encoding files
% read in by, eg fontenc package.
\AtBeginDocument{%
% rule offset slightly to catch italic cases.
\DeclareRobustCommand\j{%
  {\sbox\z@{j}}%
  j%
  \kern-.8\wd\z@
  {\color{white}\vrule \@height\ht\z@ \@depth -1.1ex \@width \wd\z@}%
  \kern-.2\wd\z@}%
\DeclareRobustCommand\jacc[1]{%
  {\leavevmode\sbox\z@{j}}%
  \hbext@\wd\z@{\hss\clap\j\clap{#1}}{\hss}}}%
\def\clap#1{\hbext@\z@{\hss#1\hss}}%
% Could do this for all known encodings, but just do it
% for the default encoding at begin document, to avoid wasting
% too much space.
\DeclareTextCompositeCommand^{\encodingdefault}{\j}{\jacc^}%
\DeclareTextCompositeCommand~{\encodingdefault}{\j}{\jacc~}%
\DeclareTextCompositeCommand\.\{\encodingdefault}{\j}{j}%
\DeclareTextCompositeCommand\=\{\encodingdefault}{\j}{\jacc\=}
\endinput

```

A test file and example for this package:

```

\documentclass{article}
\usepackage{dotlessj}
\usepackage{times}
\usepackage[T1]{fontenc}
\begin{document}
\section*{Do '\j' and '\^{\j}' live in moving arguments?}
\large
\j \i \^{\j} \^{\i} \~{\j} \.\j \=\j
\it\noindent
\j \i \^{\j} \^{\i} \~{\j} \.\j \=\j
\end{document}

```

Nummerloze noot

Op de vraag hoe je een voetnoot zonder nummer krijgt, schreef Thierry Bouche (thierry.bouche@ujf-grenoble.fr):

Here is my \ufootnote (unnumbered footnote)

```

\def\ufootnote#1{\let\savedthfn\thefootnote\let\thefootnote\relax
\footnote{#1}\let\footnotemark\savedthfn\addtocounter{footnote}{-1}}

```

Extra regelruimte in tabel

(Hoe) is het mogelijk een extra stukje vertikaal wit in een tabular te zetten, d.w.z. bijvoorbeeld 1ex meer tussen twee \hline's?

Het volgende werkt niet:

```

\hline
\vskip1ex

```

\hline

Jaap vd Zanden (j.p.p.m.vanderzanden@wbmt.tudelft.nl) *schrijft*:

Ik gebruik `\[3.0ex]` of `*[3.2ex]` om meer ruimte te maken.

Herman Haverkort (hh@fgbbs.iaf.nl) *voegt toe*:

`\def\arraystretch{2}` bijvoorbeeld:

```
\documentclass[11pt]{artikel3}
\begin{document}
\def\arraystretch{2}
\begin{tabular}{|1|1|}\hline
tra & la\\\hline
tra & la\\\hline
tra & la\\\hline
tra & la\\\hline
\end{tabular}
\end{document}
```

Lege regel voor verbatim?

Momenteel schrijf ik tekst met zo af een toe een stukje computercode in de verbatim-omgeving. Nu valt het me op dat er tussen de tekst en het begin van het verbatim-gezette blok zo ongeveer een lege witregel wordt geplaatst. Hoe kan ik de afstand tussen de reguliere tekst en het verbatim-blok zelf bepalen?

Een verbatim is een list omgeving (eigenlijk trivlist), en die ruimte is dus `{\topsep` (+`\partopsep` als er een `\par` of lege regel staat).

Kijk moeder zonder margins

This is a very basic question, how to I change the default margins in a latex document. Basically I want no margins at all, the full use of a page. I tried something like

```
\setlength{\textwidth}{7.0in}
\setlength{\oddsidemargin}{0.in}
\setlength{\evensidemargin}{0.in}
\setlength{\topmargin}{0.in}
\setlength{\textheight}{11.5in}
```

However I still have a left and top margin.

Keith Reckdahl (reckdahl@am-sparc7.stanford.edu) *antwoordt*:

I'm not quite sure why you would want `*no*` margins, but ... While you can set all the parameters by hand, the easiest way of setting margins is to use the geometry package.

```
\usepackage{geometry}
\geometry{left=0in,right=0in,bottom=0in,top=0in}
```

You might also have to include

```
\verb|headheight=0in,headsep=0in,marginparwidth=0in,marginparsep=0in|
```

Pagina's nummeren

How can I get this:

- ▣ in the lower right corner of the first page the number: 5
- ▣ in the lower left corner of the second page the number: 6

That positioning of the page numbers is not one of the default ,page styles'. (There should have been more page styles in the base distribution!)

Donald Arseneau (asnd@erich.triumf.ca) schreef:

You can define your own page style:

```
\documentclass[twoside]{article}
\makeatletter
\def\ps@plaincorner
  {\let\@mkboth\@gobbletwo
   \let\@oddhead\@empty\def\@oddfoot{\reset@font\hfil\thepage}%
   \let\@evenhead\@empty\def\@evenfoot{\reset@font\thepage\hfil}}
\makeatother
```

Then use it, starting at 5:

```
\begin{document}
\pagestyle{plaincorner}
\setcounter{page}{5}
```

Or you can use fancyhdr.sty which provides a more intelligible interface, but at the expense of reading yet more pages of documentation.

Schaartjes in overvloed

I'm looking for a scissor-symbol. I know there's one in the POSTSCRIPT font Dingbats (char 34), but I'm not using PSNFSS. Is there another solution?

Robin Fairbairns (rf@c1.cam.ac.uk) laat zichzelf versted staan:

I astound myself at times. There are two METAFONT dingbat fonts on CTAN (that are obvious to the naked eye), and I seem to have tried both at one stage or the other . . .

Anyway, . . . fonts/bbding seems to be what you need: it has a whole row (8 glyphs) of scissor symbols — a veritable childhood paradise.

Uitstekende woorden

Ik dacht dat het onmogelijk was, maar Jacoline ziet bij het nakijken van een drukproef dat een woord uitsteekt buiten de rechterkantlijn. In een zin met twee vrij lange woorden staat, voor de nieuwe regel wordt begonnen, het woord „waarom” met de letters „om” buiten de rechterkantlijn. Ik begrijp niet goed waarom TeX daar niet „waarom” van maakte (is nu handmatig gedaan).

Naar welke setting, \tolerance of zoiets dergelijks, moet ik zoeken om de oorzaak te achterhalen?

Hans Hagen (pragma@pi.net) schreef:

Probeer eens:

```
\emergencystretch=1em
```

Piet van Oostrum voegt toe:

Dat ,waarom' niet afgebroken wordt, komt doordat \righthyphenmin op 3 staat. Dus na het afbreekstreepje moeten tenminste 3 letters komen. Dit is een typografische aanbeveling. Je kunt het op 2 zetten, maar dan krijg je typografisch gezien minder wenselijke afbrekingen.

De oplossing van Hans met emergencystretch is ook aan te bevelen, eventueel met een iets grotere waarde.

Afbreken na /

Volgens Renkema (schrijfwijzer) mag je voor en na een schuine streep geen spaties zetten. Maar als je dan een uitdrukking/opmerking maakt met een schuine streep er in wil LaTeX weer niet afbreken. Hoemoetdatnu? Volgens mij zou de schuine streep bij voorkeur aan het eind van de regel na het eerste woord moeten staan, en moet ook eventueel een van beide woorden afgebroken kunnen worden.

Dus:

uitdrukking/opmerking als het even kan;
als het zo uitkomt: uitdrukking/
opmerking, en als het per se moet: uit-
drukking/opmerking.

Als iedereen begrijpt wat ik bedoel. Is dit niet iets voor `dutch.sty`?

Werenfried Spit (w.spit@witbo.nl) antwoordt:

De oplossing zal iets wezen als

```
\def\schrap{\allowhyphens\discretionary{/}{/}\allowhyphens}
```

maar dan moet je steeds `\schrap` gebruiken in plaats van `/`. Ik overzie niet helemaal wat er zoal mis kan gaan als je `/` botweg herdefinieert.

Piet van Oostrum voegt toe:

Overigens heeft PLAIN T_EX hier het commando `\slash` voor, dat ook door L^AT_EX is geërfd:

```
uitdrukking\splash{}opmerking als het even kan; als het zo uitkomt:
uitdrukking\splash{}opmerking, en als het per se moet:
uitdrukking\splash{}opmerking. Als iedereen begrijpt wat ik bedoel.
```

Maar dat schrijft inderdaad lastiger dan `/` of Johannes' `" /`

Inslagschema's

Onze drukker gebruikt het programma InPosition (1.6.3), een Quark extensie om zijn inslagschema's te maken. Dit programma kan de paginainformatie niet vinden in een PostScript file gemaakt met `dvips` (5.58 van 4T_EX-cd).

Wat moet ik doen om de paginainformatie beter 'zichtbaar' te maken?

Je moet de optie `-N0` gebruiken (of nog beter `N0` in de `config.ps` zetten)

Peter de Jong (p.dejong@twi.tudelft.nl) kwam met:

Oplossing die bleek te werken:

```
%!PS-Adobe-3.0
  ^      even aanpassen
%%Requirements:
%%DocumentNeededFonts: (atend)
%%DocumentSuppliedFonts: (atend)
%%EndComments
```

Dit moet in de plaats van de gebruikelijke font informatie komen; eigenlijk vind ik dit vreemd want ik dacht dat `(atend)` voor kleinbreinigen was bedoeld.

Verder moet de paginasize anders worden gegeven:

```
%%BeginFeature: *Papersize a5
a5
%%EndFeature
```

Dit is modernier en kan via `config.ps`

Backslash

Hoe zet je een ‚roman’ backslash in de tekst?

Jeroen Nijhof (j.h.b.nijhof@aston.ac.uk) *antwoordt*:

Het standaard font, `cmr10`, bevat geen backslash. En zo hoort het ook: wel eens een backslash op een typemachine gezien? (Run `tex testfont`, met `font=cmr10`, commando `\table` en commando `\bye`, dan bevat `testfont.dvi` een tabel van alle karakters in `cmr10`)

In PLAIN T_EX is de backslash alleen in mathmode bereikbaar: `ab\backslashslashcd`

Als je L^AT_EX gebruikt, kun is de Cork encoding gebruiken:

```
\usepackage[T1]{fontenc}
```

en de backslash is dan te vinden onder `\textbackslash`

Johan Wevers (johanw@vulcan.xs4all.nl) *schreef*:

De volgende file laat je zien welk karakter in een font zit (verander de `cmr10` in het font dat je wilt bekijken):

```
\documentstyle[a4wide]{article}
\begin{document}
\def\hsp{\hspace*{5mm}}
\pagestyle{empty}
\newfont{\fonttest}{cmr10 scaled \magstep0}
\noindent
\fonttest

\char"00\hsp \char"01\hsp \char"02\hsp \char"03\hsp
\char"04\hsp      ...      \char"9A\hsp \char"9B\hsp
\char"9C\hsp \char"9D\hsp \char"9E\hsp \char"9F
\end{document}
```

Regelafstand

Kan ik in L^AT_EX de regelafstand vergroten?

Paul Huygen (phuygen@xs4all.nl) *antwoordde*:

- ▣ Zoek het package `setspace` op in CTAN.
- ▣ Goedkoop alternatief: Zet in de preamble: `\renewcommand{\baselinestretch}{1.5}`
Volgens *The L^AT_EX Companion* moet je een *font size changing command* (zoals `\small`, `\large` o.i.d.) doen om de `baselinestretch` verandering te effectueren.

Excell en SPSS in LaTeX

Hoe kan ik van een MS_{Excel} bestand of van een SPSS bestand een ‚afdruk’ in EPS-formaat maken?

Luc de Coninck (luc.deconinck@kh.khbo.be) *Schrijft*:

Met MS-WINDOWS95 —zorg voor een driver die POSTSCRIPT aan kan (bijv. Adobe, Apple, HP) en installeer op je PC. Dan kun je de gewenste bestanden (bijv. Excell) naar die drukker sturen. . . . afdrukken naar een bestand (je geeft zelf de naam, extensie POSTSCRIPT) en de nodige instellingen doen voor POSTSCRIPT: uitvoer naar POSTSCRIPT (portability format). Dat POSTSCRIPT-bestand kan je dan behandelen met GHOSTVIEW om er per blad een

EPS-bestand van te maken. En die gaan dan zomaar in je T_EX-bestand.

Afdrukken naar een bestand in EPS-formaat gaat ook (indien het Excell-bestand maar 1 pagina is) maar dat lijkt niet altijd goed te werken. Vandaar de bovenstaande weg!

We probeerden dat hier met Mathcad en dat gaat uitstekend. We hebben echter lang gezocht om dat aan de praat te krijgen. En de oorzaak van de fout was dat we ‚harde returns’ op de pagina’s aanbrachten. En dat loopt blijkbaar grondig verkeerd voor het EPS-formaat (mag slechts 1 (volledige) pagina zijn!).

Maarten Gelderman (mgelderman@econ.vu.nl) voegt toe:

Je kunt de POSTSCRIPT driver (bij voorkeur die van Adobe, te downloaden van www.adobe.com) gewoon naast je bestaande printerdriver installeren. Gewoon een kwestie van downloaden en de installatie-instructies volgen. De twee printer-drivers krijgen geen ruzie met elkaar, je moet alleen even opletten dat je de goede selecteert. Daarna, zoals reeds eerder aangegeven kiezen voor EPS-uitvoer, printen naar bestand, en optimize for compatibility.

Zelfbouw superscript

Hoe kan ik iets afdrukken in superscript zonder gebruik te maken van ‚math’ mode. Het gaat hier bijvoorbeeld om 1^e, 2^e enz. De bedoeling is dan dus dat de e-tjes bovenaan staan.

```
\raisebox{distance}[extend-above][extend-below]{text}
```

The `\raisebox` command is used to raise or lower text. The first mandatory argument specifies how high the text is to be raised (or lowered if it is a negative amount). The text itself is processed in LR-mode.

Sometimes it’s useful to make L^AT_EX think something has a different size than it really does — or a different size than L^AT_EX would normally think it has. The `\raisebox` command lets you tell L^AT_EX how tall it is.

The first optional argument, ‚extend-above’, makes L^AT_EX think that the text extends above the line by the amount specified. The second optional argument, ‚extend-below’, makes L^AT_EX think that the text extends below the line by the amount specified.

(Noot FG: `e` is hier net zo handig.)

Examens

Ik ben op zoek naar een macro of template oid waarmee je makkelijk een examen layout kan maken. Ik bedoel zoiets als:

Vraag 1. De molecuulformule van water is H₂O.

- Hoeveel H atomen bevat 1 watermolecule?
- ...

Op CTAN kon ik niets vinden. Heeft misschien iemand iets bruikbaar voor dit doel?

Wat bedoel je met „kon ik niets vinden”?

```
tex-archive/macros/latex/contrib/supported/exams/
tex-archive/macros/latex/contrib/supported/exam
latex/contrib/supported/examdesign
```

Pointsize and baselineskip

Kan er zonder heksentoeeren uit te halen een font van 11.5pt met een baselineskip van 13pt opgelegd worden aan L^AT_EX?

Taco Hoekwater (taco.hoekwater@WKAP.NL) legt uit:

Bijna met je ogen dicht zelfs. Maak een copie van `size11.clo` (of `bk11.clo`, naar keuze) naar de directory waar je `tex` in runt, en verander daarin

```
\renewcommand\normalsize
{\@setfontsize\normalsize\@xipt{13.6}}
```

Naar

```
\renewcommand\normalsize
{\@setfontsize\normalsize{11.5}{13}}
```

Let wel even op, want omdat er in de `.fd` files voor CMR geen 11.5 pt gedefinieerd is, krijg je voor de math fonts de CMR \bar{I} 2pt versie tenzij je MathTime gebruikt. Als je dat niet ziet zitten moet je ook de

XXXXCMR.FD aanpassen. Er staan daarin altijd lijsten met zoiets:

```
<10.95>cmr10
```

en die kun je fixen door dat te veranderen in

```
<10.95><11.5>cmr10
```

(verschil is maar een half puntje, maar \LaTeX zeurt hier nogal over)

Zebra d

Voor het noteren van een inexacte differentiaal in een tekst zoek ik een `d` met een streepje erdoor.

Johan Wevers (`johanw@vulcan.xs4all.nl`) *schreef*:

Ooit eens gemaakt voor eenzelfde doel (differentiaal van een niet-toestandsgrootheid):

```
\def\dd{\d\hspace{-1ex}\rule[1.25ex]{2mm}{0.4pt}}
```

Euro symbol

Hoi, Ik ben een nieuwe gebruiker van \TeX en ik heb een vraag: Bestaan er fonts met daarin opgenomen het symbool voor de Euro? Het duurt namelijk niet echt lang meer voor we (echt) met de Euro te maken krijgen.

De EC fonts hebben een text companion font met een euro symbol erin.

```
\usepackage{textcomp}
...
\texteuro \textsf{\texteuro}
```

Maar je moet waarschijnlijk de laatste versie van \LaTeX 2.09 hebben (22 Jan 1998).

Tweekoloms in kader

Ik heb de volgende omgeving aangemaakt om een tweekolomstekst in een kadertje te zetten:

```
\newsavebox{\tmpbox}
\newenvironment{vraagbox}
{\sbox{\tmpbox}
 \bgroup\begin{minipage}{\boxwidth}
 \begin{multicols}{2}
 \setlength{\parindent}{\baselineskip}\noindent\ignorespaces}
{\end{multicols}\end{minipage}
 \egroup\noindent\fbbox{\usebox{\tmpbox}}\medskip}
```

Nu vind ik dat er aan de onderkant van het kader te weinig wit staat tussen het kader en de tekst. Met andere woorden, ik wil of de witruimte tussen de onderkant van `\tmpbox` en het frame vergroten, ofwel de diepte van `tmpbox` vergroten voor ik hem gebruik. Dit staat ongetwijfeld in het \TeX book, maar dat ligt helaas thuis. Kan iemand mij uit de nood helpen met een oplossing?

(OK, nood is wat overdreven, het geheel kan natuurlijk ook gewoon geprint zonder de extra witruimte, maar ja, je gebruikt \LaTeX , of niet hè.)

het antwoord van Piet:

- ▣ Een `\vspace{..}` tussen `\end{multicols}` en `\end{minipage}`
- ▣ Je kunt `\dp\tmpbox=...` zetten voor je hem gebruikt maar dan moet je de minipage een optionele parameter `[b]` geven.

Titels

Is het mogelijk om i.p.v. op alle pagina's de hoofdstuktitel te hebben de titel van de `\section` te bekomen door gebruik te maken van deze opmaakcodes?

...

